

מדד "100" יצואני הסחורות המובילים בתעשייה הישראלית

רבעון III 2006

א. רקע כללי

מינהל מחקר וכלכלה במשרד התמ"ת, מתכנן לפרסם מידי רבעון את מדד היצואנים המובילים בתעשייה בישראל (למעט ענפי היהלומים והחקלאות) בתחום ייצוא סחורות. המדד נועד ולהוות חיישן ראשוני לזיהוי שינויים בייצוא הסחורות בישראל. בניית המדד ומעקב אחר התפתחותו לאורך זמן נועדה לקדם שתי מטרות מרכזיות: **ראשית**, הספקת מידע רצוף, שוטף ועדכני על התפתחות הייצוא של היצואנים המובילים בישראל שנועדה לקדם שורה של נושאים כדלקמן: (א) להעמיק את ההבנה במשתנים הקובעים את התפתחות הייצוא ברמת החברות, אזורי סחר, סוגי סחורות והסכמי סחר בין המדינות. (ב) לסייע למשרד לגבש את מדיניותו ביחס לכווני הייצוא העדיפים בכלל והתמיכה בחברות המייצאות בפרט. (ג) לאתר חסמים ושינויים מתהווים במגמות ההתפתחות של ייצוא הסחורות של 100 היצואנים הגדולים. **שנית**, לסייע למשרד בייזום ובבניית תוכניות וכלים להגברת הייצוא בקרב חברות מייצאות בהתבסס על הניסיון שנצבר לגבי היצואניות המובילות.

המדד נבנה על בסיס קבצי נתוני הייצוא של 100 היצואנים המובילים בישראל המתבסס על דיווח של רישומי המכס משנת 2005.

היצואנים המובילים מהווים 68% מכלל ייצוא הסחורות בתעשייה בישראל, וכ- 30% מכלל הייצוא של סחורות ושירותים בישראל.

המדד ילווה בשנים הבאות מדי רבעון את נתוני התפתחות הייצוא בחמישה התחומים הבאים:

- סך הייצוא - סך הייצוא של 100 היצואנים המובילים בכל רבעון.
- הייצוא לפי רמה טכנולוגית - טכנולוגיה עילית¹, טכנולוגיה מעורבת עילית², טכנולוגיה מעורבת מסורתית³, טכנולוגיה מסורתית⁴.
- הייצוא לפי שלשה אזורים סחר מרכזיים - אירופה, צפון אמריקה ואסיה.
- הייצוא לפי גודל מפעל - עד 500 עובדים, 501 עד 999 עובדים, 1,000 עובדים ויותר.
- הייצוא למדינות יעד שהמשרד מבקש לקדם - ברזיל, הודו, וייטנאם, מקסיקו, סין, קוריאה ורוסיה.

¹ לפי הגדרת למ"ס. טכנולוגיה עילית כוללת: מכונות למשרד ומחשוב (30), רכיבים אלקטרוניים (32), כלי טייס (355), ציוד תקשורת אלקטרוני (33), ציוד לבקרה ולפיקוח (34), תרופות (245).

² לפי הגדרת למ"ס. טכנולוגיה מעורבת עילית כוללת: כימיקלים וזיקוק נפט למעט תרופות (23), 24 להוציא (245), מכונות וציוד (29), ציוד ומנועים חשמליים (31), ציוד הובלה לנמ"א (358) כלי רכב מנועיים (35 להוציא 353, 355, 358).

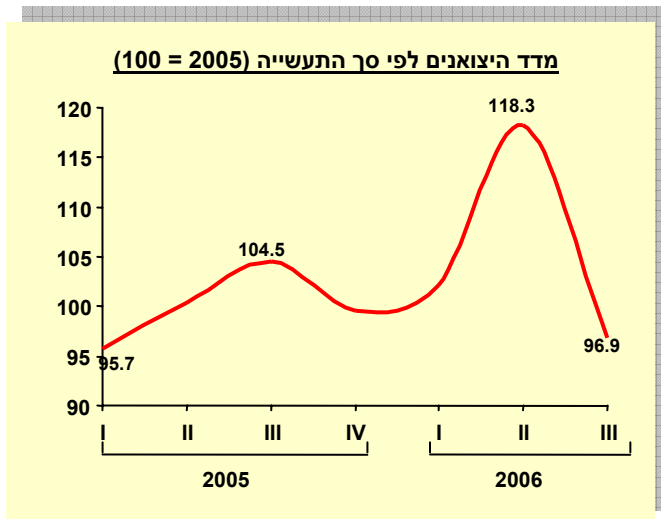
³ לפי הגדרת למ"ס. טכנולוגיה מעורבת מסורתית כוללת: כרייה וחציבה (10,11,12,13), גומי ופלסטיק (25), מינרלים אל מתכתיים (26), מתכות אל ברזליות ויקרות (271,273), מוצרי ברזל ופלדה (270, 272, 274), מוצרי מתכת (28), כלי שיט (353), תכשיטים וצורפות (38), מוצרים לנמ"א (39).

⁴ לפי הגדרת למ"ס. טכנולוגיה מסורתית כוללת: מזון, משקאות וטבק (14,15,16), טקסטיל, הלבשה ועור (17,18,19), נייר, דפוס ומוצריו (21,22), מוצרי עץ ורהיטים (20, 36).

ב. מדד 100 היצואנים המובילים

מדד סך הייצוא

סך הייצוא של 100 היצואנים המובילים עמד ברבעון השלישי של 2006 עמד על 4.27 מיליארד \$, בהשוואה ל 5.21 מיליארד \$ ברבעון השני ו 4.6 מיליארד ברבעון המקביל אשתקד. על פי הנתונים הללו ירד סך הייצוא בקרב 100 היצואנים המובילים בישראל ברבעון השלישי בכ- 18% ביחס לרבעון השני וב- 7.3% ביחס לרבעון המקביל אשתקד.

ירידה מתונה יותר ניכרת בהשוואת הרבעון השלישי של 2006 לבסיס המדד (ייצוא 100 המובילים בשנת 2005), השוואה זו מציגה ירידה של כ 3.5% אחוזים בלבד.

ניתן לייחס את הירידה המשמעותית בייצוא ברבעון השלישי של 2006 למספר גורמים:

- הסיבה הראשונה והבולטת ביותר היא המלחמה בצפון בחודשים יולי- אוגוסט 2006. המלחמה פגעה בייצוא בחלק מענפי התעשייה כאשר עיקר הפעילות שניזוקה

הינה בתחום הכימיקלים והדלק. חלק מתעשיות הפטרוכימיה הושבתו כליל בזמן המלחמה מטעמי בטיחות, ובמפעלים אחרים נעצר הייצוא עקב סגירת נמל חיפה בעת המלחמה. בנוסף היו מפעלים שספגו פגיעות ישירות שגרמו להשבתתם.

- העלייה החריגה בייצוא ברבעון השני של 2006 שעמדה על 16% ביחס לרבעון הראשון, מבליטה את הירידה בין הרבעון השני לשלישי.
- ולבסוף ראוי להדגיש כי קיימת תנודתיות במדד שמקורה בשינויים עונתיים. הואיל והמדד המוצג במסמך אינו מנוכה עונתיות, יתכן שחלק מירידה זו מושפעת מעונתיות שלא נוכחה במדד.

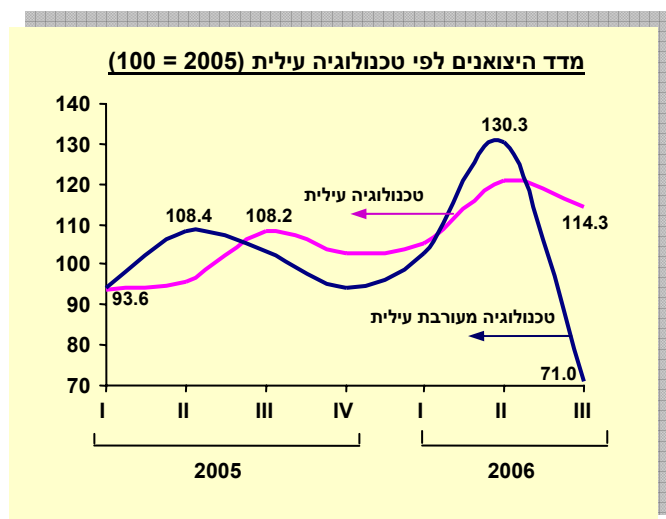
על פי הנתונים לתשעה החודשים הראשונים של 2006 גדל הייצוא ב 5.6% בהשוואה לתשעה החודשים המקבילים ב 2005.

המדד לפי רמה טכנולוגית

ברבעון השלישי עמד הייצוא בתחום הטכנולוגיה העילית על 2.79 מיליארד \$ והיווה את מרבית הייצוא, 65%, מקרב 100 היצואנים המובילים. הייצוא בתחום הטכנולוגיה המעורבת-עילית היווה 24% מייצוא ה- 100 הגדולים ועמד על 722 מיליון \$. בענפי הטכנולוגיה המסורתית והמעורבת מסורתית הייצוא היווה 20% ועמד על 560 מיליון \$ בתחום הטכנולוגיה המעורבת-מסורתית, ועוד 187 מיליון \$ בתחום הטכנולוגיה המסורתית.

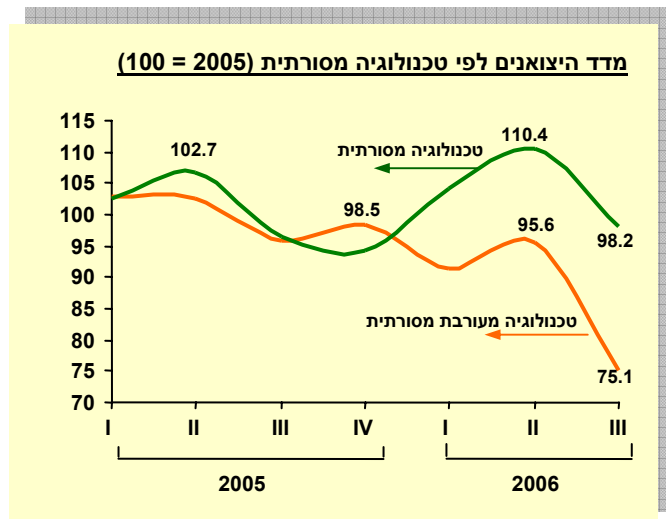
מרבית הירידה בייצוא בין הרבעון השני והשלישי של 2006 נובעת מהירידה התלולה שנרשמה בתחום ענפי הטכנולוגיה המעורבת-עילית (64%). המדד בתחום זה רשם ירידה של 46% בין הרבעונים. כפי שנאמר לעיל, השפעות הפגיעה מהלחימה בצפון על הייצוא התרכזו בעיקר בענפי הכימיקלים והדלק שבהם מרוכזים חלק ניכר מקבוצת ענפי טכנולוגיה זו הן בשל מיקום המפעלים והן בשל סוג הפעילות המתבצעת בהם. יצואנים אחרים

בתחום הטכנולוגיה המעורבת-עילית, כגון בתחומי המכונות והציוד וכן מנועי חשמל נפגעו קל בלבד ורשמו ירידה קטנה יחסית בייצוא בין הרבעונים הנזכרים. למרות השפעת הרבעון האחרון על הירידה הניכרת בייצוא בתחום זה, ניכרת יציבות יחסית ברמת הייצוא במהלך תשעה החודשים הראשונים של 2006 בהשוואה לתשעה החודשים המקבילים ב-2005.

המדד לענפי **טכנולוגיה מעורבת מסורתית** מראה ירידה של 21% בהשוואה לרבעון השני, ותרומת התחום לסך הירידה בייצוא עומדת על כ-17% מסך הירידה בין הרבעונים. בניגוד ליתר קבוצות הענפים, מדד זה מצביע על מגמה מתמשכת של ירידה בפעילות מאז הרבעון השני של 2005. ניתוח המגמות בתוך תחום זה מלמד על הטרוגניות במגמת הייצוא בתוך תתי-הענפים. בעוד שיצואני המתכת הגדילו את הייצוא, הרי שהייצוא בתחום הפלסטיקה רשם יציבות.

תחום **הטכנולוגיה העילית** תרם לירידה בין הרבעונים כ-17% אך עיקר התרומה נובעת מגודלו היחסי ולא מהירידה בייצוא שעמדה על 5.5% בלבד. יתר על כן, תחום זה מראה מגמת גידול מתמשכת בייצוא ובהשוואה לבסיס המדד בשנת 2005. הייצוא ברבעון השלישי היה גבוה בכ-13.6%. בתוך קבוצה זו ניכרת צמיחה משמעותית בתחום התרופות וכן בענפי הרכיבים האלקטרוניים והציוד הרפואי.

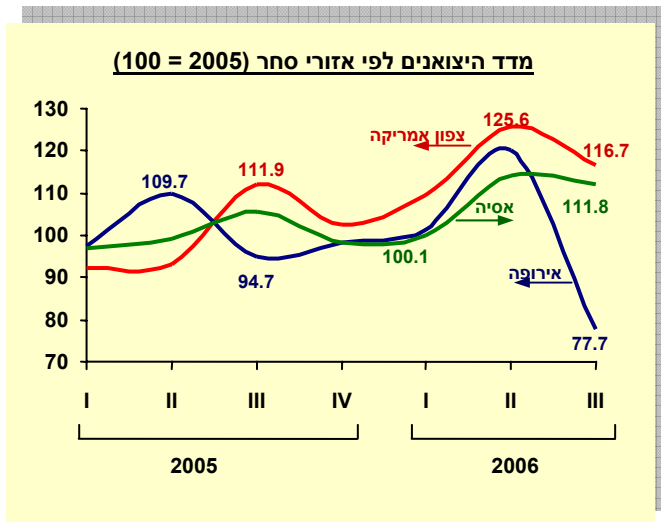
היצואנים המשתייכים **לקבוצת הטכנולוגיה המסורתית**, שלהם משקל נמוך יחסית מכלל 100 היצואנים המובילים, רשמו ירידה של 11% ברבעון השלישי של 2006 בהשוואה לרבעון הקודם. עיקר הירידה בין הרבעונים, נרשמה בתחום הטכסטיל, תחום המצוי בירידה עקבית מזה מספר שנים. כמו כן, ברבעון השלישי של השנה חלה ירידה בייצוא לשווקים באירופה וארה"ב, לשם מכוון מרבית הייצוא בתחום המסורתי. עם זאת, בהשוואת תשעה חודשים חל גידול של 2.3% לעומת 2005.

הממצאים לפי יעיל סחר

84% מכלל ייצוא 100 היצואנים המובילים יועד לשלשה גושי הסחר: אירופה, צפון אמריקה ואסיה. פלח הייצוא לצפון אמריקה הינו הגדול ביותר, ומהווה 45% מהייצוא, בעוד שהייצוא לגוש האירופי מהווה 34% ולמדינות אסיה-21%. מרבית הירידה בייצוא, (83%) בין הרבעון השני לשלישי בשנת 2006 נובעת מהירידה בייצוא **לגוש האירופאי**. המדד בתחום זה רשם ירידה של 35.4%. הירידה הגדולה ביותר הייצוא לאירופה חלה בקבוצת ענפי הטכנולוגיה

העילית-מעורבת כתוצאה מירידות חדות הייצוא של ענפי הכימיקלים והדלק. ייצוא ענפי טכנולוגיה המעורבת מסורתית ירד ב 35%. הירידה בפעילות התעשייתית בעת המלחמה השפיעה על סחר היצואנים המובילים אשר התמקדו בייצוא מוצרים לשוק מסורתי זה. גם ייצוא ההיי-טק ירד בשיעור של כ- 20% לעומת הרבעון השני של 2006.

למרות הירידה המשמעותית בייצוא לגוש האירופי בין הרבעונים, השוואת תשעה החודשים הראשונים של 2006 לחודשים המקבילים ב 2005 מלמדת על ירידת המדד בפחות מאחוז.

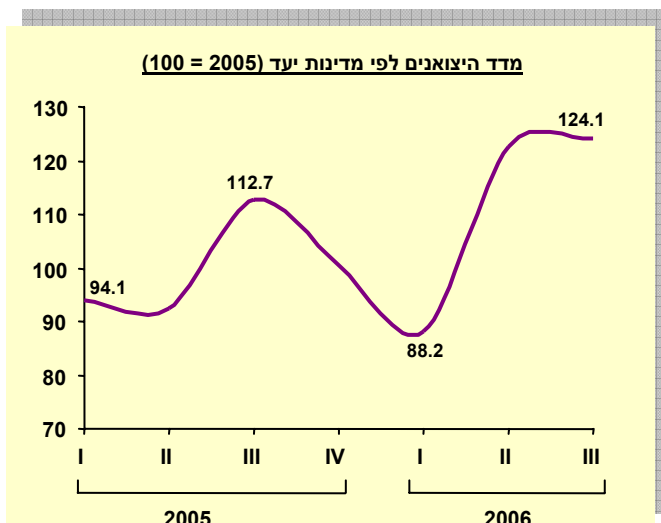

הירידה בייצוא לצפון אמריקה (ארה"ב, קנדה ומקסיקו) תרמה לירידה הכללית בייצוא בין הרבעונים כ- 15% ומדד היצואנים המובילים רשם ירידה של 7%. ירידה זו נובעת רובה ככולה מירידה בתחום ענפי טכנולוגיה המעורבת-מסורתית, בעיקר: בענפי המתכת והפלסטיקה. בכל יתר קבוצות הטכנולוגיה עלה הייצוא לצפון אמריקה באופן ניכר, ובמיוחד- בתחום הטכנולוגיה העילית, 32%. השוואת תשעה החודשים הראשונים של 2006 לתשעה החודשים המקבילים ב 2005, מלמדת על גידול משמעותי במדד של כ- 18%.

מדד הייצוא לאסיה נותר כמעט ללא שינוי בין הרבעון השני לשלישי של 2006 (ירידה של 1.9%) ותרם 2% בלבד לירידה הכללית בייצוא לשלשה הגושים. הייצוא לאסיה מתאפיין בייצוא מוצרי היי-טק, אשר כמעט ולא נפגע מהמלחמה בצפון. השוואת תשעה החודשים הראשונים של 2006 לתשעה החודשים המקבילים מלמדת על גידול של כ 8% במדד היצואנים המובילים.

המדד לפי מדינות יצר

משרד התמי"ת הגדיר שבע מדינות יעד לקידום הייצוא: ברזיל, הודו, וייטנאם, מקסיקו, סין, קוריאה ורוסיה. 100 היצואנים המובילים ייצאו למדינות הללו ברבעון השלישי של 2006 ב- 571 מליון \$, סכום המהווה כ-13% מכלל הייצוא של ה- 100 היצואנים המובילים.

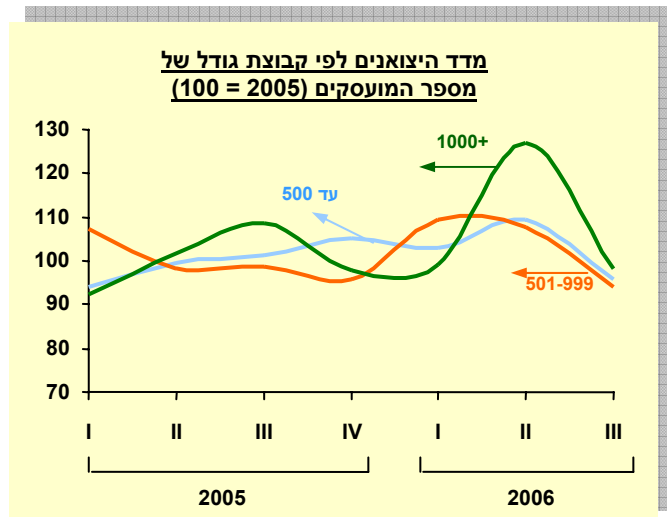

בניגוד לכלל הייצוא שרשם ירידה בין הרבעונים, הייצוא למדינות היעד רשם עלייה קלה ברבעון השלישי של 2006 לעומת הרבעון הקודם (1.3%). כאשר משווים את הרבעון השלישי של 2006 לרבעון המקביל אשתקד, נרשם גידול בייצוא למדינות היעד של 10%, ובחינת תשעה החודשים הראשונים של 2006 לחודשים המקבילים ב 2005 מלמדת גידול של קרוב ל 12% במדד.

בחינת התרומה לייצוא לפי מדינות מלמדת כי מדינות היעד שתרמו באופן ניכר לגידול ברבעון השלישי בהשוואה לשנת 2005 הן קוריאה עם עלייה במדד הייצוא של 59%, סין עם עלייה של 25% ורוסיה עם עלייה של 34%.

הייצוא לברזיל הודו ומקסיקו תרם אף הוא לגידול במדד. מתוך שבע מדינות היעד, רק מדינה אחת, וייטנאם, תרמה תרומה שלילית למדד, עם ירידה של כ 15% בהשוואה לבסיס שנת 2005.

המדד לפי גודל החברה כאונחי מספר האוסקים

בחינת הייצוא לפי גודל המפעל (הנמדד על פי מספר מועסקים), מאפשרת ללמוד על השונות בהתנהגות החברות הגדולות לעומת המעסיקות הקטנות. המפעלים הגדולים המעסיקים מעל ל 1,000 עובדים ייצאו בסכום כולל של 2.29 מיליארד \$ ברבעון השלישי של 2006 והיוו 54% מכלל ייצוא של מאה היצואנים המובילים. מפעלים המעסיקים בין 500 ל- 1,000 עובדים ייצאו בסכום של 812 מיליון \$ (19%), ואילו המפעלים הקטנים יותר המעסיקים עד 500 עובדים ייצאו בסכום כולל של 1.16 מיליארד \$ (27%).

כ 55% מכלל הירידה במדד נבע מהירידה בייצוא של מפעלים גדולים (+1,000) שרשמו ירידה במדד של 22.4% בין הרבעון השלישי של 2006 לרבעון הקודם. 20% מהירידה בייצוא מפעלים להם 500 עד 1,000 עובדים. מפעלים אלה רשמו ירידה במדד של 13%. היצואנים שלהם פחות מ 500 עובדים תרמו כ 27% לירידה הכללית עם ירידה של 12.3% במדד בין הרבעונים.

למרות הירידה שנרשמה בין הרבעונים, נתוני תשעה החודשים הראשונים של 2006 בהשוואה לשלשה הרבעונים הראשונים של 2005 מורים כי חל גידול בייצוא בכל שלש הקבוצות, כאשר שיעור הגידול בקרב קבוצת המעסיקים הגדולים (מעל 1,000 עובדים) הינו הגבוה ביותר (7.4%).